

УДК 371.2

В. Яковець, доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти, економіки та маркетингу Вищого державного навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ І СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. У зв'язку з глобальними і внутрішніми викликами, які постали перед системою освіти України, досить актуальною є проблема чіткого визначення стратегічних цілей її реформування. У даній статті аналізуються найбільш гострі проблеми загальної середньої освіти України, пропонуються стратегічні цілі її реформування та шляхи їх досягнення. Зокрема, обґрунтовується необхідність визначення мети освіти в умовах швидкозмінного глобалізованого світу – підготовка підростаючого покоління до суспільної діяльності. Виходячи з цієї мети, пропонується запровадити діяльнісний підхід до формування змісту освіти, а також застосовувати цей підхід у педагогічному процесі, що передбачає докорінні зміни в системі підготовки вчителів.

Ключові слова: глобальні виклики освіти, проблеми загальної середньої освіти України, мета освіти, діяльнісний підхід, підготовка вчителів нового покоління, освітні округи.

В. Яковець

ГЛОБАЛЬНЫЕ ВЫЗОВЫ И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ЦЕЛИ РЕФОРМИРОВАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Аннотация. В связи с глобальными и внутренними вызовами, которые возникли перед системой образования Украины, достаточно актуальной является проблема четкого определения стратегических целей ее реформирования. В данной статье анализируются наиболее острые проблемы общего среднего образования Украины, стратегические цели его реформирования и предлагаются пути их достижения. В частности, обосновывается необходимость определения основной цели образования в условиях быстро изменяющегося глобализованного мира – подготовка подрастающего поколения к общественной деятельности. Исходя из этой цели, предлагается внедрить деятельностный подход к формированию содержания образования, а также использовать этот подход в педагогическом процессе, что предполагает кардинальные изменения в системе подготовки учителей.

Ключевые слова: глобальные вызовы образованию, проблемы общего среднего образования Украины, цель образования, деятельностный подход, подготовка учителей нового поколения, образовательные округа.

V. Yakovets

THE GLOBAL CALLS AND STRATEGIST PURPOSES OF EDUCATIONAL REFORM IN UKRAINE

Resume. In connection with global and inside calls which have arisen in the system of education of Ukraine rather actual is the problem of clear determination of the strategist purposes its reformation. In this article are analysing the most acute problems of the general secondary education of Ukraine, strategist purposes of its reformation and the means for its achievement are proposed. In particular is giving proof the necessity of determination of the main purpose of education in conditions of fast changing world – preparation of the growing up generation for the social activity. Proceeding by this purpose it is proposed to inculcate the activities approach to forming of the contents of education and to use this approach

in pedagogical process which essential changing in the system of preparing of the new generation teachers is intending.

Key words: global calls for education, problems of the general secondary education of Ukraine, the purpose of education, activities approach, preparing of the new generation teachers, educational districts.

Постановка проблеми. З часу проголошення незалежності України йдуть постійні пошуки шляхів реформування системи її освіти. Незважаючи на прийняття значної кількості різного роду нормативно-правових актів, які стосуються реформування системи освіти, ситуація в ній продовжує погіршуватися. Головною причиною цього, на наш погляд, є відсутність чітко визначеної мети освіти в умовах постійних соціально-економічних та суспільно-політичних трансформацій.

Актуальність теми і мета дослідження. Виходячи з вище зазначеного, визначення мети загальної середньої освіти та стратегічних цілей її реформування є досить важливою і актуальною проблемою, яка потребує термінового вирішення. У даній статті, виходячи з аналізу ситуації в освіті як у нашій країні, так і за рубежом, проведеного в роботах¹²³⁴, та опираючись на

¹ А. В. Боровских. Деятельностные принципы в педагогике и педагогическая логика: монография / А. В. Боровских, Н. Х. Розов.- М.: МАКС Пресс, 2010. - 80 с.

²Луговий В. І. Управління підготовкою педагогічних кадрів у системі вищої освіти / В.І. Луговий // Післядипломна освіта в Україні.- 2013.- № 2.- С. 6-9.

³ Луговий В. І. Системна модернізація педагогічної і науково-педагогічної освіти – необхідна умова забезпечення якості / В.І. Луговий // Вища освіта України: теоретичний та науково-практичний часопис.- 2009.- № 1.- С. 20-26.

⁴ Education at a Glance: OECD Indicators – 2010 Edition.- Paris: OECD ublication, 2010.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oecd.org./document>

Національну стратегію розвитку освіти України на період до 2021 року⁵, ставиться завдання – визначити мету загальної середньої освіти та обумовлені нею стратегічні цілі її реформування і вказати шляхи їх досягнення.

Виклад основного матеріалу. Основними факторами, які визначають розвиток світової цивілізації в XXI столітті, стали постійні зміни всіх сфер діяльності людства, обумовлені стрімким науково-технічним прогресом, процеси глобалізації та інформатизації.

На межі двох тисячоліть людство, яке до цього перебувало в стані відносно стабільного розвитку, поринуло в період постійних змін, нестабільності і біфуркаційних процесів. Постійно змінюються і вдосконалюються технології виробництва, що призводить до змін в організації виробничої діяльності, зникнення окремих професій і навіть цілих економічних галузей, до появи нових напрямів економічної діяльності і нових професій. Причому цей процес постійних змін часто набуває стохастичного, непрогнозованого характеру, що свідчить про його нелінійність.

Становлення ринкової економіки, постійна модернізація засобів зв'язку і комунікацій призводить до економічної інтеграції країн, постійного руху товарів, робіт і послуг, а разом з цим – і робочої сили. Ці процеси, що отримали назву глобалізації, ведуть до розмивання кордонів, перемішування різних етнічних груп, взаємного проникнення різних культур, ломки усталених традицій і цивілізаційних цінностей. Незважаючи на непередбачувані наслідки, глобалізація постає як об'єктивний процес, який вже не можна зупинити, – до нього треба пристосовуватись.

⁵ Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html

Бурхливий розвиток сучасних комп'ютерних технологій дозволяє практично необмежено накопичувати й обробляти інформацію, кількість якої зростає лавиноподібним чином, і практично миттєво передавати її з будь-якого куточка світу в інший. У зв'язку з цим виникає проблема відбору й використання потрібної інформації та відкидання непотрібної і навіть шкідливої. Крім того, сучасні інформаційні технології стрімко проникають у всі сфери діяльності людства, і жоден працівник вже не може обійтись без їх використання, має постійно засвоювати все нові й нові їх можливості.

Усі ці фактори поставили серйозні виклики перед системою освіти, яка без відповідного реформування вже не може забезпечити суспільні потреби в якості освіти підростаючого покоління.

По-перше, стає зрозумілим, що за короткий період навчання в загальноосвітній школі чи вищому навчальному закладі не можна навчити всьому, що буде потрібно молодій людині в подальшому житті в швидкозмінному соціумі, – потрібно навчити вчитися.

По-друге, необхідно формувати творчу самодостатню особистість, яка б легко пристосовувалась до постійних змін і безболісно їх сприймала.

По-третє, освіта має сприяти мобільності тих, хто навчається, формувати в них здатність спілкуватися з представниками інших народів, уміння жити і співпрацювати з ними, терпимість до інших поглядів і переконань.

По-четверте, необхідно не тільки долучати дітей до інформаційних технологій, а й формувати в них інформаційну культуру, уміння знаходити необхідну корисну інформацію і відкидати шкідливу, здатність використовувати потрібну інформацію для свого самовдосконалення та суспільних потреб.

Крім того, сучасний комп'ютер стає потужним технічним засобом навчання, а інформаційно-комунікаційні технології навчання одними з найефективніших педагогічних технологій, уміле використання яких дозволить значно інтенсифікувати навчальний процес. Сучасним викликом освіти є нагальна потреба в розробці методики навчання з використанням

інформаційно-комунікаційних технологій, оснащенні навчальних закладів відповідними технічними засобами, створенні віртуальних освітніх середовищ та підготовці педагогічних працівників до застосування цих технологій у навчальному процесі.

Перелічені виклики є спільними для всього світового співтовариства і стосуються кожної країни.

На фоні цих глобальних викликів система освіти України зіткнулась ще і з власними специфічними проблемами, обумовленими складними процесами державотворення з одночасним переходом до ринкової економіки. Зупинимось на найбільш актуальних з них.

Для побудови ефективної системи освіти необхідно чітко визначити її мету. Без цього всі реформаторські починання стають необґрунтованими волюнтаристськими діями, які, як правило, призводять не до покращення, а до погіршення ситуації в освітній галузі.

Багато працівників освіти старшого покоління говорять про ефективну систему освіти, яка існувала в колишньому Радянському Союзі і навіть ратують за її повернення. Однак при цьому варто нагадати, що система освіти колишнього Радянського Союзу була побудована на чітко визначеній меті – підготовка підростаючого покоління для забезпечення науково-технічної переваги країни перед «імовірними противниками» та нарощування її військово-промислового потенціалу. З цією метою в змісті загальної середньої освіти переважали природничо-математичні дисципліни: математика, фізика, хімія. І хоча більшість учнів не в змозі були засвоїти програми цих дисциплін, зазначена мета освіти досягалась за рахунок тієї частини випускників шкіл, які успішно засвоювали ці програми і продовжували навчання у вищих навчальних закладах. Подібним чином формувались і навчальні програми вищих навчальних закладів, які передбачали фундаментальну підготовку з основ наук, що працювали на розвиток новітніх технологій. З тієї частини випускників, які успішно засвоювали ці програми, формувалась науково-технічна еліта, яка працювала

на розвиток військово-промислового комплексу країни. Таким чином, мета освіти диктувалась загальною державною політикою. І хоч методи досягнення цієї мети були екстенсивними і занадто затратними, вони давали потрібний результат.

Якою ж має бути мета освіти в нинішніх умовах? Ми погоджуємось з думкою, висловленою в монографії⁶, що той підхід до розбудови системи загальної середньої освіти, який зараз реалізується на пострадянському просторі і, зокрема, Україні, і який ґрунтується на її професіоналізації, є хибним. Згідно з цим підходом метою загальної середньої освіти є підготовка дітей до майбутньої професії. Але в умовах соціально-економічних трансформацій професії постійно змінюються, причому швидкість змін і їх результат майже неможливо спрогнозувати. Тому запровадження профільного навчання «буксує» не лише через відсутність належного фінансування, а й через те, що воно не вирішує проблему побудови такої системи освіти, яка б відповідала потребам суспільства на даному етапі його розвитку. Відсутність чіткої мети освіти призводить до невизначеності в формуванні її змісту: постійно міняється перелік навчальних дисциплін, навчальні програми, видається маса підручників, більшість яких викликають справедливі нарікання як з боку учнів, так із боку педагогічної громадськості щодо їх якості.

Надзвичайно гострою і складною є проблема доступу дітей шкільного віку до якісної освіти, особливо тих, які проживають у сільській місцевості. Система зовнішнього незалежного оцінювання знань, запроваджена в Україні з 2008 року, незважаючи на її недоліки, в значній мірі зняла суспільну напругу щодо об'єктивного відбору на навчання до вищих навчальних закладів найбільш підготовлених випускників загальноосвітніх шкіл. Однак вона не вирішила проблеми створення рівних умов для отримання якісної

⁶ А. В. Боровских. Деятельностные принципы в педагогике и педагогическая логика: монография / А. В. Боровских, Н. Х. Розов.- М.: МАКС Пресс, 2010. – С. 63.

середньої освіти всіма учнями шкіл, незалежно від того, де вони проживають, які економічні можливості їх батьків і в якій школі вони навчаються. Гострою залишається і проблема доступу до якісної освіти дітей з обмеженими можливостями.

Проблема рівного доступу до якісної освіти пов'язана з більш загальною проблемою - підвищення якості всієї системи освіти України. Остання ж є багатоплановою. Для підвищення якості освіти необхідно, як уже відмічалось, чітко сформулювати її мету, і, як наслідок, визначити її зміст, створити якісні підручники, удосконалити мережу навчальних закладів, оснастивши їх сучасним навчальним обладнанням і забезпечити висококваліфікованими педагогічними кадрами, які добре володіють новітніми педагогічними технологіями.

Серйозним викликом для сучасної загальноосвітньої школи є фактична відсутність цілісної системи виховання підростаючого покоління, що в кінцевому рахунку призводить до моральної і фізичної деградації суспільства.

Ще одним викликом є негативні тенденції, що склалися із забезпеченням загальноосвітніх шкіл кваліфікованими педагогічними кадрами. Незважаючи на те, що в Україні функціонують численні педагогічні і класичні університети, які готують вчителів для загальноосвітніх шкіл, за останні 20 років рівень їх забезпеченості педагогічними кадрами продовжує погіршуватись. Так, у 2009 році повну вищу освіту мали лише 79% учителів початкових класів. У сільській місцевості цей показник склав 75%⁷. При цьому зберігається значна територіальна розбіжність у забезпеченні загальноосвітніх шкіл регіонів педагогічними працівниками з повною вищою освітою. Цей показник значно відрізняється навіть у таких територіально

⁷ Луговий В. І. Управління підготовкою педагогічних кадрів у системі вищої освіти / В.І. Луговий // Післядипломна освіта в Україні.- 2013.- № 2.- С. 7.

близьких областях, як Івано-Франківська (93%), Чернівецька (66%) і Закарпатська (49%).

Останніми роками безперервно підвищується частка педагогічних працівників пенсійного віку, які є носіями застарілого досвіду і, як правило, психологічно не готові до впровадження сучасних педагогічних технологій та інновацій. Упродовж 1996 – 2009 рр. цей показник збільшився вдвічі: з 8% до 16%²³. У значній мірі це пов'язано з проблемою утримання на педагогічній роботі висококваліфікованих кадрів, оскільки престиж педагогічної професії постійно знижується, а її складність зростає.

Тривожним симптомом є й суттєве погіршення гендерного складу педагогічних працівників. Кількість чоловіків серед них зменшилась з 20% у 1989р. до 15% у 2009р., що у 2-3 рази гірше, ніж у розвинених країнах²³⁴.

Таким чином, перед системою освіти України постали серйозні виклики, які мають як глобальний характер, так і внутрішній, обумовлений складними процесами державотворення з одночасною трансформацією планової економіки радянської епохи в ринкову. Подолати ці виклики можна лише шляхом проведення цілеспрямованого, чітко продуманого реформування всієї системи освіти, визначивши його головну мету і стратегічні завдання.

Як уже відмічалось вище, перш за все необхідно чітко визначити мету загальної середньої освіти. І лише на основі цього можна окреслити зміст і розробити відповідні методи і технології навчання.

² Луговий В. І. Управління підготовкою педагогічних кадрів у системі вищої освіти / В.І. Луговий // Післядипломна освіта в Україні.- 2013.- № 2.- С. 7.

³ Луговий В. І. Системна модернізація педагогічної і науково-педагогічної освіти – необхідна умова забезпечення якості / В.І. Луговий // Вища освіта України: теоретичний та науково-практичний часопис.- 2009.- № 1.- С. 20-26.

² Там же

³ Там же

⁴ Education at a Glance: OECD Indicators – 2010 Edition.- Paris: OECD ublication, 2010.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oecd.org./document>

Останнім часом, аналізуючи зарубіжний досвід та опираючись на дослідження сучасної філософії, соціології та психології, все більше вчених схиляються до застосування в педагогіці діяльнісно-компетентнісного підходу. Особливо переконливо розкривається його ефективність для вирішення педагогічних проблем у роботі¹. Згідно з цим підходом метою загальної середньої освіти в нинішніх умовах швидкозмінного суспільства має бути підготовка підростаючого покоління до участі в колективній діяльності, тобто формування творчої самодостатньої особистості, яка б легко пристосувалась до постійних змін, безболісно їх сприймала і завжди знаходила своє місце, долучаючись до певної суспільної діяльності. Такий підхід передбачає в процесі навчання учнів формувати в них культуру праці, уміння працювати, виховувати відповідальність за доручену справу, креативне відношення до виконання завдання, засвоєння навиків виживання в сучасному агресивному світі та встановлення по можливості терпимих міжособистісних стосунків в умовах нової шкали людських цінностей.

Саме такий підхід у визначенні мети освіти, на наш погляд, закладено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затвердженій Указом Президента України від 04.09.2013р. №686р. Як зазначено в цьому документі, метою Національної стратегії розвитку освіти України є «забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя»⁵.

Діяльнісний підхід ставить знання навчального предмета на друге, підпорядковане місце. Зміст навчання необхідно формувати виходячи з того, яку форму, вид діяльності засвоює учень на кожному навчальному матеріалі.

¹ А. В. Боровских. Деятельностные принципы в педагогике и педагогическая логика: монография / А. В. Боровских, Н. Х. Розов.- М.: МАКС Пресс, 2010. – 80 с.

⁵ Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html

Цей підхід передбачає дотримання надпредметнісного принципу при формуванні змісту навчання. Це означає, що з усіх предметів, які мають вивчатися в школі, необхідно визначити обґрунтований, жорстко окреслений мінімум знань, який необхідний кожному учню. Вивчення шкільних предметів слід направити на засвоєння реальних трудових навичок, на інтелектуальне тренування уваги, пам'яті, розумових дій, на розвиток креативності мислення. При цьому слід постійно пом'ятати, що ми вчимо не предмету, а на предметі.

В системі загальної середньої освіти педагоги завжди робили акцент на якісній передачі теоретичних знань і формуванні відповідних «квазінавичок». Але життя показує, що незрівнянно актуальнішим є навчання вмінню і виховання бажання добре працювати, бути старанним, акуратним і дисциплінованим, вболівати за результати своєї праці¹. Вивчення ж додаткового матеріалу з того чи іншого предмета має здійснюватись тільки за добровільним бажанням учня. Це вивчення може розширити кругозір, удосконалити вміння, поглибити розуміння.

У зв'язку з новим підходом до змісту навчання і його основної мети суттєвих змін потребує методика навчання, до побудови якої також необхідно застосовувати діяльнісний підхід. Діяльнісна методика викладання потребує таких засобів предметного навчання учнів, які б ґрунтувались не на основі «робочих планів», а на основі надпредметних цілей – підготовки підростаючого покоління до діяльності в сучасному суспільстві. На жаль, таких засобів ні в загальній методиці викладання, ні в часткових предметних методиках, поки що не розроблено – їх необхідно терміново розробляти.

Реалізація вище зазначених ідей щодо реформування системи загальної середньої освіти, побудові її змісту і методів навчання на діяльнісній основі потребує підготовки нового покоління вчителів, здатних реалізувати ці ідеї.

¹ А. В. Боровских. Деятельностные принципы в педагогике и педагогическая логика: монография / А. В. Боровских, Н. Х. Розов.- М.: МАКС Пресс, 2010. – С. 65-67.

Для формування вчителів нової генерації необхідно суттєво переглянути зміст їх навчання в педагогічних університетах, посиливши роль психолого-педагогічної, методичної та практичної підготовки. Зокрема, в процесі психолого-педагогічної підготовки майбутні педагоги мають засвоїти основи вікової, педагогічної та практичної психології, інноваційні методи організації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі, сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології. При цьому вивчення блоку психолого-педагогічних дисциплін має носити прикладну спрямованість, надавати майбутньому вчителю широкий спектр конкретних знань і навичок, необхідних для ефективної педагогічної діяльності.

Методика викладання фахового предмету має бути однією з основних дисциплін у педагогічному навчальному закладі, а її викладання повинні забезпечувати висококваліфіковані вчені-методисти, які мають досвід практичної педагогічної діяльності. Для методичної підготовки майбутніх вчителів необхідно залучати також провідних учителів-практиків. У процесі вивчення методичних дисциплін у майбутніх педагогів необхідно виробити здатність забезпечення сформульованого вище надпредметного підходу до навчання учнів – не стільки навчати відповідному предмету, скільки формувати необхідні якості учня за допомогою цього предмету.

Не менш важливою є наскрізна практична підготовка, яка має пронизувати весь період навчання – від першого до останнього курсу. Її можна організувати в формі різних практик: ознайомчої, психолого-педагогічної, виховної в дитячих оздоровчих таборах, педагогічної практики в школі.

Звичайно, досягти всього цього можна тільки за умови кардинального підняття престижу педагогічної професії та соціального статусу вчителя. Тоді мова може йти про запровадження спеціального відбору тих, хто претендує на здобуття педагогічної професії. Адже далеко не кожний знаючий фахівець у своїй галузі може ефективно навчати інших. Для цього необхідно мати педагогічний хист, наявність якого можна виявити за допомогою

спеціального тестування. Тому важливо було б приймати на навчання до вищих педагогічних начальних закладів тільки тих, хто має відповідні якості і в перспективі може стати кваліфікованим педагогом.

Для вирішення проблеми підвищення якості освіти і забезпечення рівного доступу до якісної освіти Національною стратегією розвитку освіти України до 2021 року передбачено здійснити оптимізацію мережі загальноосвітніх навчальних закладів з урахуванням демографічних, економічних, соціальних перспектив розвитку регіонів, потреб громадян та суспільства⁵.

Найбільш дієвим шляхом оптимізації мережі загальноосвітніх закладів у сільській місцевості є створення освітніх округів. Ця робота вже розпочалася в багатьох регіонах України і, як показує досвід, дає перші позитивні результати. Основна ідея створення освітніх округів полягає в об'єднанні загальноосвітніх шкіл певної сільської території навколо базової школи, яка має все необхідне для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу: відповідну матеріально-технічну базу (навчальні приміщення, інтернат для проживання дітей, спортивний комплекс, навчально-лабораторне обладнання, комп'ютерну техніку тощо), висококваліфікованих педагогічних працівників, сучасне інформаційне забезпечення (бібліотеку, доступ до Інтернету, електронні ресурси тощо). Ця школа повинна мати можливість здійснювати навчання і виховання дітей починаючи з старшого дошкільного віку і надавати випускникам повну середню освіту, забезпечуючи її профілізацію за добровільним індивідуальним вибором учнів. При цьому для задоволення індивідуальних потреб учнів щодо поглибленого вивчення окремих предметів або набуття первинних навичок з окремих технологій виробництва доцільно, щоб ця школа тісно

⁵ Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html

співпрацювала з розміщеними в даному регіоні професійно-технічними і вищими навчальними закладами – можливо, шляхом входження до навчально-виховного комплексу з цими закладами.

Інші загальноосвітні школи відповідного освітнього округу мають тісно співпрацювати з базовою школою, під загальним методичним керівництвом її фахівців. Залежно від кількості учнів ці школи можуть бути різного ступеня, забезпечуючи або лише початкову, або базову, або навіть повну середню освіту, якщо для цього є достатній контингент учнів і можливості групового чи індивідуального профільного навчання в старших класах. Доставка учнів до базової школи та інших шкіл округу повинна безперебійно забезпечуватись шкільними автобусами. Зрозуміло, що для цього має бути не тільки достатня кількість автобусів і їх надійне обслуговування, а й відповідна мережа якісних доріг, що з'єднують усі населені пункти округу.

Як відмічається в ⁶, до створення освітніх округів необхідно підходити виважено і комплексно, із залученням органів місцевого самоврядування, широкої громадськості та батьків. Приступаючи до планування оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів, необхідно:

- 1) провести глибокий і всебічний моніторинг наявного стану освітньої системи регіону;
- 2) вивчити попит населення регіону на освітні послуги (мови навчання, профілі, індивідуальні запити, наявність дітей з обмеженими можливостями);
- 3) виявити демографічні та економічні тенденції і перспективи розвитку регіону, реальні потреби ринку праці;
- 4) проаналізувати ресурсні можливості розвитку освіти регіону (фінансове, кадрове забезпечення, матеріально-технічна база навчальних закладів, можливості професійно-технічних і вищих навчальних закладів,

⁶ Клокар Н. І. Управління оптимізацією мережі навчальних закладів регіону: організаційний аспект / Н.І. Клокар // Післядипломна освіта в Україні.- 2013. - № 2. - С. 12-17.

навчально-інформаційне середовище, наявність шкіл, які можуть стати базовими, стан доріг тощо).

На підставі отриманих даних:

1. Скласти проект перспективного плану оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів. При цьому, плануючи створення освітнього округу, передбачити:

- 1) визначення базової школи;
- 2) ресурсне забезпечення (матеріально-технічне і кадрове забезпечення шкіл, віртуальне навчально-освітнє середовище, шкільні автобуси);
- 3) залучення позашкільних, професійно-технічних та вищих навчальних закладів;
- 4) соціальний захист вивільнених працівників.

2. Узгодити цей проект з органами місцевого самоврядування, обговорити його з громадськістю, батьками, провести інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення.

3. Здійснити реалізацію ухваленого плану, взаємодіючи і співпрацюючи з органами місцевого самоврядування, громадськістю, батьками, професійно-технічними і вищими навчальними закладами, забезпечуючи прозорість прийняття відповідних рішень.

При цьому необхідно проводити постійний моніторинг реалізації плану, вносячи в нього відповідні корективи.

Висновки. Основною метою загальної середньої освіти є підготовка підростаючого покоління до суспільної діяльності в умовах швидкозмінного соціуму, якої можна досягти шляхом впровадження діяльнісно-компетентнісного підходу як при визначенні змісту освіти, так і в педагогічній діяльності. Це потребує розробки новітніх стандартів освіти, які орієнтуватимуться на формування необхідних компетентностей, розроблення відповідних методик навчання й виховання, створення оптимальної мережі загальноосвітніх шкіл, внесення суттєвих корективів у систему підготовки вчителів, підняття престижу педагогічної професії.

Перспективи подальших досліджень. Для втілення викладених ідей необхідно визначити і теоретично обґрунтувати основні принципи діяльнісно-компетентнісного підходу в педагогіці, розробити механізми його застосування при формуванні змісту освіти. Важливим новим напрямом педагогічних досліджень є розроблення нових методик викладання окремих шкільних предметів, які орієнтовані не стільки на вивчення цих предметів, скільки на формування ними відповідних компетентностей учнів.

Список використаних джерел

1. А. В. Боровских. Деятельностные принципы в педагогике и педагогическая логика: монография / А. В. Боровских, Н. Х. Розов.- М.: МАКС Пресс, 2010. - 80 с.
2. Луговий В. І. Управління підготовкою педагогічних кадрів у системі вищої освіти / В.І. Луговий // Післядипломна освіта в Україні.- 2013.- № 2.- С. 6-9.
3. Луговий В. І. Системна модернізація педагогічної і науково-педагогічної освіти – необхідна умова забезпечення якості / В.І. Луговий // Вища освіта України: теоретичний та науково-практичний часопис.- 2009.- № 1.- С. 20-26.
4. Education at a Glance: OECD Indicators – 2010 Edition.- Paris: OECD publication, 2010.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oecd.org/document>
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html
6. Клокар Н. І. Управління оптимізацією мережі навчальних закладів регіону: організаційний аспект / Н.І. Клокар // Післядипломна освіта в Україні.- 2013. - № 2. - С. 12-17.
7. Про схвалення методичних рекомендацій щодо складання регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі

професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі шкіл-інтернатів: розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2012 р. № 675-р [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laus/show/675-2012-%D1%80>